

Tavola rotonda: "I collegi per stranieri I-III"
Istituto Nazionale di Studi Romani és a Centro Studi Emigrazione

Egy nemzetközi kooperáció két évtizede

Matteo Sanfilippóval azt beszéltek előzetesen, hogy ezen a kerekasztal-beszélgetésen elsősorban arról a nemzetközi együttműködésről szólnak, ami a most tárgyalt kötetek megszületéséhez, pontosabban megszületésükben való szerény részvételelemhez vezetett.

Ez a történettudományi kooperáció is, mint annyi minden más hasonló vállalkozás, a vatikáni levéltárban folyó kutatásokhoz vezethető vissza. Ide az Antarktisz kivételével minden kontinensről érkeznek kutatók, és számtalan lehetőség nyílik a személyes és szakmai eszmecserére. Sanfilippo professzor Giovanni Pizzorussóval 2001-ben jelentette meg a neves és kiváló viterbói *Sette Città* kiadónál a *Gli archivi della Santa Sede come fonte per la storia moderna e contemporanea* című kötetet. Ezt a Gaetano Platania professzor által létrehozott, mondjuk így, „viterbói iskola” égisze alatt több hasonló munka követte még (*Portogallo, Francia, Mondo Asburgico*). Én épp akkoriban ügyködtem azon álmom megvalósításán, hogy Fraknói Vilmos püspök pozitívizmuskori *Monumenta Vaticana Hungariae* sorozata évszázados szünet után, modernizált formában újjászülethessen. Eközben fogant meg az ötlet, hogy milyen jó lenne e sorozat egyik első tételeként egy *Gli archivi della Santa Sede e il Regno d'Ungheria* című kötet. Emlékszem, valamikor 2006 nyarán lehetett, amikor a levéltárban odaléptem Matteóhoz, és megkérdeztem tőle: „Ugye Ön Sanfilippo **professzor?**”, majd a *Cortile della Biblioteca* hírneves bárjában vázoltam tervemet.

Meg kell említeni, hogy magyar részről korábban Tóth István György, a Central European University professzora működött együtt a „viterbói iskolával”. Az ő 2005-ös, fiatalon bekövetkezett hirtelen halála sajnos megakadályozta, hogy az ő oldalán kapcsolódjak be magyar részről a *Gli archivi della Santa Sede* projektbe.

A Matteóval folytatott beszélgetés után levélben kerestem meg Platania professzort. Az eredmény már 2007-ben egy nagyobb szabású római konferencia lett a Via **Giulián**. Abban az időben Csorba László igazgatósága alatt komoly törekvések folytak annak érdekében, hogy a Római Magyar Akadémia mellett újjáéledjen Fraknói Vilmos római magyar történeti intézete is. Ez tette lehetővé a konferencia megszervezését a Palazzo Falconieriben. Sajnos ezek a törekvések végül mind rövid, mind hosszú távon kudarcot vallottak. A Római Magyar Akadémia meghatározó profilja a kulturális reprezentáció, illetve a kultúrdiplomácia maradt, annak minden előnyével és tudományos hátrányával.

A Sanfilippo és Platania professzorokkal 2007 **májusában** megszervezett *Gli archivi della Santa Sede e il Regno d'Ungheria* című konferencia így nem járulhatott hozzá

Fraknói római magyar történeti intézetének újjászületéséhez. Meghatározó szerepe volt viszont az azonos címen, hármunk szerkesztésében megjelent vaskos kötetnek a Fraknói-féle *Monumenta Vaticana Hungariae* modernizált újjáélesztésében *Collectanea Vaticana Hungariae* néven, annak 4. köteteként. A művet a római magyar tudományos jelenlét Fraknói mellett **másik** meghatározó alakja, Pásztor Lajos emlékének ajánlottuk. Ő mindezidáig a Szentszék egyetlen magyar származású levéltárosa.

A *Collectanea Vaticana Hungariae* a budapesti katolikus egyetem sorozata, melyben komoly szerepet vállalt a Magyar Tudományos Akadémia is. A feldolgozási, kiadási munkálatok meghatározóan Budapesten folynak, míg maga a kutatás, illetve az eredmények prezentálása különféle formában Rómában. Ennek a prezentációnak, illetve egy tágabb római tudományos jelenlétnek és kooperációnak a legfontosabb pillére a 2006/2007-től folyamatos együttműködésünk Gaetanóval és Matteóval – legyen szabad most így említenem őket – újabb és újabb projektekben. Nem csupán személyek közötti munkamegosztásról van szó. Magam a Fraknói Vilmos **nevét** viselő budapesti kutatócsoporttal közösen dolgozom, Platania professzorék részéről pedig a viterbói egyetem mellett az *Istituto Nazionale di Studi Romani* is mind nagyobb szerepet kapott és kap.

Ez tehát együttműködésünk historiográfiai kerete. Pár mérföldkő még a múltból: 2013-ban a *Papato e Chiese locali* konferencia Budapesten – épp ma napra pontosan 13 éve ért véget –, a római ágensekkel foglalkozó szimpózium 2018-ban ugyancsak Budapesten, majd 2019-ben Rómában, mind-mind az előadások szerkesztett változatának viterbói megjelentetésével, természetesen az *Edizioni Sette Città* kiváló gondozásában. Emellett közösen foglalkoztunk a bíboros protektorokkal, a Barberinikkel, Fraknói Vilmos halálának centenáriumán pedig a vatikáni levéltári kutatások kezdeteinek közép-európai vonatkozásaival. Mindezen projektekbe természetesen már Alessandro Boccolini professzor is bekapcsolódott; ha jól emlékszem, 2018-ban találkoztunk először Budapesten.

A most bemutatott három kiváló kötet az itt vázolt két évtizedes nemzetközi, olasz–magyar közös munkába illeszkedik, amiért egyszerre vagyok hálás és amire egyben büszke is. Boccolini professzorral jelenleg a következő, immár a 28. *Collectanea Vaticana Hungariae*-köteten dolgozunk. De hogy ez pontosan mi lesz, legyen majd a közeli jövő meglepetése.

TUSOR PÉTER